

Comisia mediu, climă și tranziție verde

RAPORT

pe marginea audierii:

- **Raportului Guvernului privind elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului**

- **Raportului Procuraturii Generale privind rezultatele investigațiilor efectuate, conform recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului**
(executarea Hotărârii Parlamentului nr. 174/2023)

În temeiul articolului 27 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797/1996, întru exercitarea funcției de control parlamentar asupra executării Hotărârii Parlamentului nr.174/2023, în conformitate cu Planul de acțiuni pentru semestrul II al anului 2023, Comisia mediu, climă și tranziție verde a audiat Raportul Guvernului privind elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului; precum și Raportul Procuraturii Generale privind rezultatele investigațiilor efectuate, conform recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului. La eveniment au participat reprezentanții Ministerului Mediului și instituțiilor subordonate acestuia, Ministerului Finanțelor, Ministerului Justiției, Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Procuraturii Generale, Procuraturii Anticorupție și Procuraturii raionului Soroca.

La data de 23 iunie 2023 Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 174 cu privire la Raportul Guvernului privind implementarea recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului.

Potrivit articolului 5 al Hotărârii menționate, Comisia mediu climă și tranziție verde, a fost desemnată drept Comisia parlamentară permanentă care urma să exercite controlul asupra executării acesteia.

Articolele 3 și 4 ale Hotărârii Parlamentului nr. 174/2023 prevăd:

„Art.3. – Guvernul va asigura elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă, și va prezenta în plenul Parlamentului un raport în acest sens până la 1 decembrie 2023.

Art.4. – Procuratura Generală va prezenta în plenul Parlamentului un raport privind rezultatele investigațiilor efectuate, conform recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă, până la 1 decembrie 2023.”

Așadar, conform solicitării formulate în demersurile Comisiei, CM-04 nr. 282 și CM-04 nr. 283 din 13 noiembrie 2023 – Guvernul și Procuratura Generală au prezentat Comisiei Rapoartele în cauză.

Ce ține de Raportul prezentat de Guvern (*se anexează*), care reflectă nivelul de realizare (la situația din 20.11.2023) al Planului de implementare a recomandărilor conform Hotărârii Parlamentului nr. 200/2022 cu privire la Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, aprobat prin Ordinul Ministerului Mediului nr.93 din 10 noiembrie 2022 – s-au conturat următoarele:

• La cele 13 recomandări ce țin de reglementările cadrului normativ și instituțional al protecției subsolului, au fost setate 33 de acțiuni, dintre acestea: 12 sunt implementate; 1 este în proces de implementare; 8 sunt în proces de executare; 2 sunt neinițiate; 5 sunt inițiate, 3 s-au considerat a fi ne necesare. Se evidențiază că:

- a fost elaborat și definitivat un proiect de modificare a codului subsolului (în redacție nouă), cu revizuirea și reglementarea atribuțiilor Guvernului, Ministerului Mediului, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Agenția de Mediu, Inspectoratul pentru Protecția Mediului – în procesul de administrare, precum și în procesul de folosire și protecție a subsolului. Acesta a fost transmis Cancelariei de Stat spre avizare și expertiză;

- a fost deblocat procesul de organizare și desfășurare a concursurilor publice pentru dreptul de folosință asupra sectoarelor de subsol pentru prospecțiuni și explorări sau pentru extragerea substanțelor minerale utile, prin modificarea HG nr.570/2009 cu privire la aprobarea unor acte normative în vederea implementării prevederilor Codului subsolului. În luna mai a anului 2023, Ministerul Mediului a emis 13 ordine cu privire la aprobarea listei cu sectoare de subsol scoase la concurs pentru cercetare geologică;

- au fost actualizate și aprobate contractele-tip de atribuire în folosință a sectoarelor de subsol, fiind semnate 16 contracte de atribuire în folosință a sectoarelor de subsol pentru cercetare geologică și 28 Contracte (acorduri adiționale) pentru atribuirea în folosință a sectoarelor de subsol pentru extragerea substanțelor minerale utile;

- a fost elaborat proiectul instrucțiunii privind elaborarea și coordonarea Planurilor anuale de dezvoltare a lucrărilor miniere și transmis spre avizare;

- a fost elaborat proiectul instrucțiunii privind conținutul cadru al proiectelor tehnice (tehnologice) de exploatare a zăcămintelor și transmis spre avizare;

- a fost inițiată elaborarea „Regulamentului-cadru privind exercitarea controlului de stat de către inspectorii de mediu”, „Metodologia de exercitare a controlului de stat în domeniul protecției, folosirii subsolului și resurselor funciare”. Au fost actualizate listele de verificare privind controlul geologic de stat și supravegherea minieră de către IPM;

- în proiectul noului Cod al subsolului au fost incluse prevederi privind modul de amplasare a construcțiilor pe suprafețele cu zăcămintele de substanțe minerale utile;

- a fost elaborat conceptul programului privind utilizarea durabilă a resurselor minerale care include modul de finanțare a lucrărilor de cercetări geologice de la bugetul de stat pentru următorii 5 ani;

- a rămas a fi în proces de executare acțiunea privind elaborarea „Regulamentului privind modul de creare și folosire a mijloacelor fondului de lichidare și recultivare”;

- a rămas a fi în proces de executare acțiunea privind promovarea „Regulamentului privind modul de efectuare a expertizei de stat a informației geologice”, care e conexă cu Nomenclatorul serviciilor și tarifelor prestate de AGRM;

- în proiectul noului Cod al subsolului au fost incluse prevederi privind cantitatea limită a rezervelor de substanțe minerale utile atribuită unui agent economic;

- a fost elaborat proiectul instrucțiunii privind evaluarea prejudiciului cauzat mediului în rezultatul nerespectării legislației privind folosirea subsolului și urmează a fi transmis spre avizare instituțiilor implicate;

- a fost elaborat proiectul instrucțiunii de executarea a lucrărilor de topografie minieră și ținere a documentației grafice miniere, însă, urmează a fi definitivat în baza unor propuneri și recomandări;

- în proiectul noului Cod al subsolului au fost incluse prevederi privind stabilirea procedurii și modului de sistare totală sau parțială a activității de exploatare a subsolului;

- a fost elaborat proiectul instrucțiunii cu privire la modul de trecere la pierderi de la balanța întreprinderilor minier- extractive și de la balanța de stat a rezervelor de substanțe minerale utile și este în proces de consultare și avizare;

- a fost inițiată elaborarea „Regulamentului privind modul de trecere la pierderi a substanțelor minerale utile de la balanța de stat și a întreprinderii miniere”;

- au fost elaborate și promovate modificări la Hotărârea Guvernului nr.1170/2016 la capitolul schimbarea destinației terenului. S-a completat pct.27 al Regulamentului cu prevederi ce țin de elaborarea încheierii pedologice privind determinarea notei de bonitate a solurilor, pentru terenurile reîncadrate în circuitul agricol sau în fondul silvic după recultivare. Scopul fiind calcularea prejudiciului cauzat de degradarea stării de calitate a solului, în conformitate cu pct. 11 din nota anexă la Legea nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului și restricționarea transmiterii, schimbării categoriei destinației terenurilor, pentru extinderea carierelor fără prezentarea actelor la recultivarea terenurilor, conform proiectului și planului calendaristic de exploatare;

- a rămas în proces de evaluare oportunitatea exceptării parțiale sau integrale a controlului ecologic de sub incidența Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător;

- a fost elaborat conceptul programului privind utilizarea durabilă a resurselor minerale și transmis Cancelariei de Stat pentru aprobare;

- a fost aprobat conceptul Sistemului Informațional „Registru geologic de stat”;

- a fost elaborat conceptul programului privind utilizarea durabilă a resurselor minerale care include inventarierea zăcămintelor în proces de exploatare aflate în rezervă, și transmis Cancelariei de Stat;

- a fost inițiată promovarea programelor de fortificare a cunoștințelor și capacităților tehnice a specialiștilor în domeniul minier – Universitatea Tehnică din Moldova dezvoltă un proiect investițional pentru dezvoltarea domeniilor TIC și inginerie;

- nu a fost inițiată implementarea Sistemului Informațional „Cadastrul miner de stat”, termenul și realizarea acțiunii depinde de resursele financiare care vor fi alocate;

- s-a considerat a fi ne necesară elaborarea „Regulamentului privind modul de prezentare a dărilor de seamă de către beneficiarii subsolului” deoarece este stabilită procedura privind prezentarea dărilor de seamă de către beneficiarii subsolului prin HG nr. 1131/2016;

- s-a considerat a fi ne necesară elaborarea „Regulamentului privind extragerea substanțelor minerale utile pentru necesitățile proprii ale proprietarilor funciari”;

- s-a considerat a fi ne necesară elaborarea „Regulamentului cu privire la descoperitorii zăcămintelor de substanțe minerale utile”.

• La cele 3 recomandări pe marginea sistemului de aplicare a taxelor și impozitelor au fost setate 9 acțiuni, dintre acestea: 7 sunt executate; 1 este implementată; 1 este în proces de executare. Se evidențiază că:

- prin Legea nr.212/2023 pentru modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală) au fost revizuite (triplate) cotele taxelor pentru extragerea mineralelor utile. Noile cote urmând a fi aplicate începând cu 01.01.2024;

- a fost identificat un mecanism echitabil de distribuire a taxelor pentru resursele minerale – fiind aprobate modificările la Codul fiscal nr. 1163/1997, prin care 50% din cuantumul taxei pentru extragerea mineralelor utile se varsă la bugetul local de nivelul întâi și 50% la bugetul local de nivelul al doilea;

- continuă a fi în proces de elaborare mecanisme de asigurare (garanții financiare) a recuperării prejudiciilor aduse mediului și executare a lucrărilor de recultivare și post-recultivare.

• La cele 3 recomandări în domeniul calculului și monitorizării volumelor extrase și mișcarea acestora au fost setate 14 acțiuni, dintre acestea: 7 sunt executate; 2 sunt în proces de executare; 2 sunt neinițiate; 3 sunt inițiate. Se evidențiază că:

- au fost informați 170 agenți economici cu privire la obligativitatea conformării prevederilor cadrului normativ în domeniul executării lucrărilor topografice miniere în sistemul de coordonate și altitudini național (MOLDREF – 99; Baltic 77).

- au fost atestate 20 persoane pe domeniul topografiei miniere;

- au fost stabiliți executorii care nu sunt deținători ai certificatului topogeodezic și cartografic la categoria a V-a, ca urmare a fost sesizată Agenția de Supraveghere Tehnică cu privire la faptele contravențive;

- în proiectul noului Cod al subsolului au fost incluse prevederi privind reperfectarea perimetrului minier în sistemul de coordonate MOLDREF-99;

- a fost aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 229/2023 Conceptul sistemului informațional geografic de stat „Registrul de stat al lucrărilor topografo – geodezice”. Totodată, Agenția de Guvernare Electronică a avizat pozitiv termenii de referință pentru Sistemul informațional respectiv. Regulamentul cu privire la modalitatea de ținere a „Registrului de stat al lucrărilor topografo – geodezice”, inclusiv mecanismul de înregistrare și eliberare a informației din registru va fi elaborat după crearea sistemului;

- au fost evaluate capacitățile instituționale și tehnice ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului, raportate la sarcini, și au fost formulate solicitări privind întărirea capacităților acestuia (proiect Banca Mondială);

- prin Legea nr. 35 din 02.03.2023 pentru modificarea unor acte normative au fost operate modificări la Codul Contravențional prin care depășirea limitei de viteză urmează a fi sancționată inclusiv prin suspendarea dreptului de a conduce;

- de către Agenția Națională Transport Auto au fost intensificate acțiunile de monitorizare și control a transportului rutier de mărfuri pe întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv în zonele carierelor, depozitelor și uzinelor de beton. Astfel, în urma acestor acțiuni, inspectorii Agenției au documentat mai multe cazuri în temeiul cărora au fost întocmite procese – verbale cu privire la contravenție și aplicate sancțiuni contravenționale;

- nu au fost dotate instalațiile de cântărire a bunurilor divizibile, în punctele de încărcare a vehiculelor cu elemente de transmitere de date în timp real prin soluțiile de interoperabilitate guvernamentală, cu asigurarea accesului entităților publice cu competențe în domeniu sau conexe domeniului; la subiect Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale a relevat că implementarea recomandării urmează a fi realizată la momentul autorizării agenților economici care au activitate în domeniu și că acțiunea nu ține de competența entității;

- în proiectul noului Cod al subsolului au fost incluse prevederi privind obligațiile beneficiarilor subsolului de a transmite o copie confirmată a proiectului de execuție cu compartiment de recultivare în forma analogică și digitală către AGRM.

• La cele 4 recomandări privind exploatarea resurselor minerale utile au fost setate 15 acțiuni dintre acestea: 1 este executată; 6 sunt inițiate; 1 este în proces de realizare; 1 este neinițiată, 2 sunt nerealizate; la 4 nu se dețin informații la moment. Se evidențiază că:

- au fost elaborate și înaintate propuneri de modificare a Codului penal, pe partea ce ține de calificarea infracțiunilor de mediu;

- nu a fost inițiată elaborarea unui Sistem Informațional de evidență și analitică cu posibilitatea de generare a statisticilor cauzelor penale pe infracțiuni și rezultate;

- au fost prezentate aceleași informații cu privire la acțiunile de remediere a situației create la agentul economic SA „Cariera de Granit și Pietriș din Soroca”, și anume că:

~ a fost efectuat control fiscal repetat prin metoda verificării tematiche la capitolul TVA și impozitul pe venit la sursa de plată, pentru perioada de activitate 01.05.2016 – 31.10.2019, finalizat la data de 28.10.2022, cu adoptarea deciziei asupra cazului de încălcare a legislației nr. 768/4780 din 22.11.2022, fiind calculate suplimentar la buget obligații aferente TVA în sumă de 3 482 744 lei;

~ a fost efectuat control fiscal prin metoda de verificare totală, pentru perioada de activitate 01.01.2019 – 31.07.2022, finalizat la data de 02.12.2022, cu adoptarea deciziei asupra cazului de încălcare a legislației nr.768/163 din 27.01.2023, cu calcularea suplimentară la buget a obligațiilor fiscale în sumă totală de 7 634 470 lei, inclusiv 5 088 652 lei la capitolul TVA;

~ sunt întreprinse măsuri pentru determinarea întregii perioade și sumei veniturii ratat ce urmează a fi încasat. Prin circulara nr. 03-04-7284 din 22.11.2022, către Inspectoratul de Poliție Soroca (care a început urmărirea penală în acest sens), a fost remis calculul chiriei pentru folosirea terenului cu nr. cadastral 7817202.513, suprafața de 52,3902 ha, fiind stabilit în mărime de 24 453 956,01 lei;

- au fost prezentate aceleași informații cu privire la acțiunile de remediere a situației create la agentul economic S.R.L. „Pietriș Grup”:

~ rămâne nerealizată acțiunea de efectuare a evaluării impactului asupra mediului la agentul economic, motivându-se că evaluarea de impact se efectuează la etapa de planificare a activității, iar la moment procedura este depășită, fiind eliberat Avizul expertizei ecologice la proiect;

~ a fost adăugat că remedierea situației în cauză ține nemijlocit de competența autorității publice locale și a agentului economic, și că la zi la acest obiect nu are loc exploatarea substanțelor minerale utile;

- ce ține de acțiunile de remediere a situației create la agentul economic S.A. „Cariera Micăuți”:

~ a fost încetat dreptul de folosință a S.A. „Cariera Micăuți” asupra zăcământului complex de calcar brut pentru construcții și argilă pentru producerea cărămizii „Micăuți”, au fost anulate actele de confirmare a perimetrului minier, însă decizia de încetare a dreptului de folosință a fost atacată în instanța de judecată. Reieșind din acest fapt, asupra dreptului de folosință a zăcământului și revenirea legală a acestuia la balanța de stat, se va reveni după ce actele de încetare a dreptului de folosință asupra zăcământului complex de argilă și piatră spartă „Micăuți” vor deveni definitive și irevocabile;

~ a fost efectuat control fiscal prin metoda de verificare totală, aferent perioadei de activitate 01.07.2019 -28.02.2022, fiind adoptată decizia asupra cazului de încălcare a legislației nr. 517/4652 din 16.11.2022, cu calcularea suplimentară la buget a obligațiilor fiscale în sumă de 22 397 253 lei, inclusiv la capitolul impozit pe venit din activitatea de întreprinzător – 5 938 723 lei, la capitolul TVA – 442 658 lei și la capitolul taxa pentru extragerea mineralelor utile diminuată – 602 870 lei;

~ a fost efectuat control fiscal repetat prin metoda de verificare tematică cu privire la corectitudinea calculării și plenitudinea achitării la buget a taxei pentru extragerea mineralelor utile pentru perioadele fiscale Trimestrul I al anului 2015 – Trimestrul II al anului 2019, fiind adoptată decizia asupra cazului de încălcare a legislației nr. 517/4649 din 16.11.2022, cu constatarea diminuării taxei pentru extragerea mineralelor utile în sumă de 2 124 481 lei pentru perioadele fiscale menționate;

~ Serviciul Fiscal de Stat a informat Inspectoratul pentru Protecția Mediului prin scrisoarea nr. 26-10/4-02- 52050 din 13.04.2023 despre rezultatele controalelor fiscale efectuate la S.A. „Cariera Micăuți” și prin scrisoarea nr. 26-10/4-06-73710 din 30.05.2023 a prezentat informația detaliată privind volumul mineralelor utile extrase, costul mineralelor utile extrase și suma taxei pentru extracția mineralelor utile calculate în rezultatul controalelor fiscale, pentru fiecare trimestru în parte (T/01/2015-T/04/2021) (nr. 15/4-06/16 din 08.11.2023 MF)

~ obligațiile fiscale calculate suplimentar urmare a deciziilor adoptate nu au fost achitate, iar entitatea înregistrează restanță semnificativă în mărime de 26 217 186,65 lei (inclusiv suma de 2 322 960 lei înscrisă în Registrul evidenței speciale a obligațiilor fiscale în baza Deciziei nr. 01 din 16.12.2022).

La subiect, a fost reliefat că la data intentării procedurii de insolvabilitate față de S.A. „Cariera Micăuți”, societatea insolvabilă nu admitea restanță față de Bugetul public național. Astfel, Serviciul Fiscal de Stat nu a înaintat cererea de validare a creanțelor. Respectiv, conform prevederilor art. 4, alin. (1) din Legea insolvabilității nr.149 din 29.06.2012, Serviciul Fiscal de Stat la moment nu deține calitate procesuală în cadrul procesului de insolvabilitate aferent debitorului S.A. „Cariera Micăuți”.

Ulterior, S.A. „Cariera Micăuți” a fost supusă unui control fiscal la fața locului prin metoda verificării totale, precum și control fiscal repetat la fața locului prin metoda verificării tematice cu privire la corectitudinea calculării și plenitudinea achitării la buget a taxei pentru extragerea mineralelor utile pentru perioadele fiscale T/1/2015-T/2/2019, în rezultatul cărora au fost emise deciziile asupra cazului de încălcare a legislației nr. 517/4652 și nr.517/4649 din 16.11.2022 prin care au fost calculate obligații fiscale istorice în sumă de 2 322 960,00 lei. Astfel, Serviciul Fiscal de Stat, la data de 16.12.2022 a înaintat instanței de insolvență (Judecătoria Strășeni, sediul Central) cererea de repunere în termen și validare a creanțelor fiscale calculate prin deciziile menționate supra. Prin încheierea Judecătoria Strășeni, sediul Central nr.2i-6/2020 din 06.02.2023 a fost respinsă cererea Serviciului Fiscal de Stat de repunere în termen și validare a creanțelor fiscale împotriva patrimoniului S.A. „Cariera Micăuți”, ca fiind depusă în afara termenului stabilit de art.116 din Codul de procedură civilă nr.225/2003. Serviciul Fiscal de Stat a contestat cu recurs încheierea Judecătoria Strășeni, sediul Central nr.2i-6/2020 din 06.02.2023, iar prin decizia Curții de Apel Chișinău nr.2ri-116/23 din 16.05.2023 a fost admis recursul Serviciului Fiscal de Stat și s-a dispus casarea încheierii Judecătoria Strășeni, sediul Central nr.2i- 6/2020 din 06.02.2023 cu remiterea cauzei la rejudecare în același complet, la etapa soluționării chestiunii privind repunerea în termen și validarea creanței Serviciului Fiscal de Stat față de debitorul insolvent S.A. „Cariera Micăuți”. Prin încheierea Judecătoria Strășeni, sediul Central nr.2i- 6/2020 din 27.09.2023 a fost respinsă (în ordine de rejudecare) cererea Serviciului Fiscal de Stat privind repunerea în termen și validarea creanțelor față de S.A. „Cariera Micăuți”, încheierea respectivă fiind contestată de Serviciul Fiscal de Stat cu recurs la Curtea de Apel Chișinău.

~ a fost constituită Comisia de control a Ministerului Justiției pentru examinarea activității administratorilor autorizați care au administrat S.A. „Cariera Micăuți”, prin prisma respectării cadrului normativ, în domeniul insolvenței, administrării bunurilor din domeniul public și transmiterii acestor bunuri în administrarea Statului;

~ din punct de vedere a cadrului normativ existent și procedurilor procesuale Ministerul Mediului a raportat că a îndeplinit toate sarcinile și va proceda la fel în cadrul celorlalte dosare de judecată;

~ nu a fost înaintată cerere de repunere în termen și admitere a creanțelor pentru sumele care urmau a fi rezervate pentru lucrările de recultivare, conservare și lichidare a consecințelor activității miniere;

~ a rămas nerealizată acțiunea de restabilire a proiectelor de execuție cu compartimentele de recultivare, conservare și lichidare a prejudiciilor cauzate mediului din activitatea minieră, motivându-se că această acțiune nu poate fi executată deoarece depășește domeniul de competență al Ministerului Mediului și Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale, proiectele în cauză fiind deținute de agentul economic și urmau a fi ridicate de către Procuratura Generală pe cauza penală inițiată.

• La recomandările privind modul de exploatare a zăcămintelor de gaze naturale și petrol au fost setate 10 acțiuni, dintre acestea: 2 sunt inițiate; 2 sunt neinițiate; 2 sunt în proces de realizare; 4 sunt în examinare. Se evidențiază că:

- a fost elaborat un proiect de hotărâre cu privire la încetarea dreptului de folosință a hidrocarburilor transmis în baza Acordului de concesiune între Guvernul Republicii Moldova și Compania „Redeco” L.T.D. și constituirea Comisiei

- Guvernamentale de primire - predare întru realizarea transmiterii drepturilor patrimoniale ce decurg din Acordul de concesiune, autor – Agenția Proprietății Publice;
- a fost elaborat un proiect de lege cu privire la acordarea dreptului Guvernului de a decide transmiterea în folosință a zăcămintelor de hidrocarburi în scop de cercetare geologică și/sau exploatare geologică entității care asigură exercitarea monopolului statului în domeniul cercetării geologice;
  - este conexă celor două acțiuni menționate supra - acțiunea de identificare a posibilităților legale cu înaintarea cererii de repunere în termen și admitere a creanțelor pentru sumele care urmau a fi rezervate pentru lucrările de recultivare, conservare și lichidare a consecințelor activității extractive din „Văleni” și „Victorovca”;
  - continuă a fi în examinare acțiunea de calcul a valorii exacte a sumelor neachitate pentru arenda resurselor naturale de gaz și țiței (redevența pentru concesiune), identificarea posibilităților legale cu înaintarea cererii de repunere în termen și admitere a creanțelor pentru sumele neachitate de arendă a resurselor conform contractului de concesiune;
  - continuă a fi în examinare acțiunea de înaintare a cererii în instanța de judecată pentru declararea nulității contractelor de gaj a bunurilor din domeniul public a statului aferente extragerii gazului și țițeiului din perimetrele miniere „Văleni” și „Victorovca”;
  - continuă a fi în examinare acțiunea de elaborare și implementare în regim de urgență a măsurilor de prevenire și diminuare a riscului de deversare a țițeiului în apele lacului Beleu;
  - este în proces de realizare acțiunea ce ține de investigarea sub aspect penal a acțiunilor/inacțiunilor factorilor de decizie care au dus la gajarea de către SRL „Valiexchimp” a bunurilor aferente procesului de extragere a zăcămintelor de țiței și gaz - în exercitarea PCCOCS se află cauza penală nr. 2019670288, pornită la 05.12.2019, conform semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. 46, art. 243 alin. (3) lit. a), b) și art. 335 alin. (3) Cod penal, pe faptul pretinselor acțiuni ilicite admise de către ex-factorii de decizie ai companiei SRL „Valiexchimp”, în perioada 2008 – prezent, manifestate prin administrarea necorespunzătoare a patrimoniului din gestiune, delicvența evenimentelor economice cu compania nerezidentă Kronos Worldwide Limited și alți agenți economici rezidenți, acțiuni soldate cu prejudicierea în proporții deosebit de mari a intereselor companiei și bugetului de stat;
  - este în proces de realizare acțiunea ce ține de examinarea acțiunilor administratorilor autorizați în cazul procedurii de insolvență a SRL „Valiexchimp”;
  - nu a fost efectuat un studiu de fezabilitate privind oportunitatea de extragere sau conservare /tamponare a sondelor din aria rezervației naturale „Prutul de Jos”.
- *La recomandarea Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a sondelor arteziene și anume remediarea situației în domeniul explorării și exploatării apelor subterane situația nu s-a modificat - au fost setate 4 acțiuni și toate 4 sunt neinițiate. Se evidențiază că:*
    - nu a fost inițiată examinarea și operarea modificărilor la cadrul normativ, ce țin de monitorizare, reglementare și control în domeniul forării/exploatării sondelor arteziene prin prisma importanței strategice a rezervelor de apă subterane;
    - nu a fost stabilit un sistem funcțional de reglementare și control a agenților economici și specialiștilor din domeniul forării/întreținerii/exploatării sondelor arteziene;

- nu a fost inițiată elaborarea și implementarea unui proiect de inventariere complexă a sondelor arteziene cu crearea unui registru digital centralizat;

- nu au fost identificate sonde arteziene care prezintă interes public și sau strategic care au ajuns în proprietate privată cu stabilirea unui mecanism legal de trecere a acestora în proprietatea publică.

La subiect, a fost comunicat că la remedierea situației în domeniul explorării și exploatarea apelor subterane, care reprezintă o sursă strategică de alimentare a populației cu apă, urmează a fi revăzute aspectele ce țin de coordonarea proiectării/forării sondelor arteziene în procesul de operare a modificărilor la noul Cod al subsolului. La moment, autorizația pentru proiectarea și forarea sondelor arteziene nu este emisă de Ministerul Mediului sau Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, aceasta este emisă de administrațiile publice locale, proces reglementat de Legea nr. 163/2010 privind executarea lucrărilor în construcții. Un alt aspect care urmează a fi reglementat este autorizarea persoanelor fizice și juridice care prestează servicii de foraj, este necesară atestarea deținerii utilajului certificat și specialiștilor calificați aferent serviciului prestat.

• La cele 6 recomandări pe marginea procesului de administrare specială a agenților economici beneficiari ai subsolului au fost setate 7 acțiuni, dintre acestea: 3 sunt executate; 1 este inițiată; 1 este neinițiată; 1 în proces de realizare; 1 nu au fost prezentate informații. Se evidențiază că:

- ce ține de acțiunile de remediere a situației create în cazul S.A. „Minierul”, r-nul Dubăsari:

~ urmare a cercetării efectuate de organele abilitate în acțiunile administratorului de insolvabilitate nu au fost acumulate probe pertinente pentru declanșarea unor investigații sub aspect penal sau contravențional;

~ a fost aprobat Ordinul nr. 68 din 27 aprilie 2023 „Cu privire la încetarea dreptului de folosință asupra sectorului de subsol – zăcământul de calcar pentru tăierea blocurilor și plăcilor „Cocieri”, transmis pentru exploatare industrială S.A. „Minierul”;

~ zăcământul a fost preluat la balanța de stat ca zăcământ în rezervă.

- ce ține de acțiunile de remediere a situației în domeniul administrării speciale a agenților economici beneficiari ai subsolului:

~ a rămas inițiată acțiunea de revizuire complexă și stabilirea unor criterii legale statuare în domeniul public, a resurselor fondului de recultivare și neadmiterea redirectionării acestora la alte capitole de cheltuieli;

~ a fost constituită pe lângă Ministerul Justiției Comisia de control pentru examinarea activității administratorilor autorizați care administrează procedurile de insolvabilitate a agenților economici beneficiari ai subsolului. În cadrul unei ședințe a Comisiei de control a fost prezentată o Notă informativă privind controalele efectuate la întreprinderile aflate în proces de insolvabilitate incluse în Raport și a fost constatat că din 19 companii incluse în listă, doar patru companii sunt beneficiari ai subsolului S.R.L. „Valiexchimp”, S.A. „Cariera Micăuți”, C.A.P. „Bacii”, Î.S. „Mina de piatră Mileștii Mici”. Celelalte companii nu sunt beneficiari ai subsolului înregistrate în balanțele de stat a rezervelor de substanțe minerale utile. S-a constatat că pe procedurile de insolvabilitate SRL „Valiexchimp”, SA „Cariera Micăuți”, C.A.P. „Bacii”, SA „Anchir” organele de drept au inițiat cauze penale care se află în derulare;

~ nu a fost inițiată acțiunea de examinare a procedurilor de insolvabilitate a beneficiarilor subsolului în vederea înaintării cererii de repunere în termen și admitere a creanțelor pentru sumele care urmau a fi rezervate pentru lucrările de recultivare, conservare și lichidare a consecințelor activității miniere, preluării resurselor naturale la bilanțul statului și a bunurilor aferente resurselor care nu pot fi înstrăinate fără a fi afectat procesul de explorare și exploatare a resursei naturale;

~ nu au fost prezentate informații dacă administratorii autorizați au fost notificați/informați despre caracterul specific al insolvabilității agenților economici beneficiari ai subsolului, calificarea domeniului public al resurselor naturale și bunurilor aferente acestor resurse și provizioanelor care urmau a fi rezervate în fond separat pentru recultivare și compensarea prejudiciilor cauzate mediului urmare a activității miniere.

Comisiei parlamentare permanente i-a fost comunicat că, odată cu adoptarea de către Parlament a proiectului Codului subsolului în redacție nouă, vor fi întreprinse măsuri în vederea elaborării și aprobării tuturor actelor normative necesare.

Urmare a audierii Raportului Guvernului, Comisia parlamentară a constatat că Guvernul a asigurat parțial elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și a asigurat parțial implementarea recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului

Ce ține de Raportul Procuraturii Generale (*se anexează*), în virtutea atribuțiilor reglementate de prevederile din Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, participanții delegați au prezentat o informație generală despre carențele și echivocurile existente în cadrul legal încriminator al infracțiunilor de mediu, precum și deficiențele generate în contextul dat asupra instrumentării cauzelor penale inclusiv celor ce vizează domeniul subsolului, despre cele mai frecvente încălcări depistate în domeniul valorificării substanțelor minerale utile, precum și despre evoluția privind investigarea dosarelor penale vizate în Raportul Comisiei de anchetă, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 200/2022 - în raport cu informațiile prezentate în cadrul audierilor publice desfășurate pe platforma Comisiei parlamentare

Notă: Raportul Comisiei parlamentare permanente pe marginea audierii Raportului Procuraturii Generale privind rezultatele investigațiilor efectuate conform recomandărilor din raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și impactul asupra mediului, prezentat precum prevede articolul 3 al Hotărârii Parlamentului nr.200 din 14.07.2022, poate fi accesat la următorul link:

<https://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=oxWf2okZkWE%3d&tabid=263&language=ro-RO>

Practicile de utilizare abuzivă a resurselor naturale, precum și a întregului spectru de infracțiuni ecologice, impune imperios mobilizarea capacităților atât a procurorilor, organelor de urmărire penală, precum și a organelor de protecție a mediului, pentru a asigura protecția mediului și a combate faptele de poluare a acestuia.

Potrivit constatărilor procurorilor rezultate din activitatea de instrumentare a cauzelor penale, se atestă că, domeniul valorificării industriale a zăcămintelor minerale utile, rămâne unul extrem de vulnerabil și afectat de diverse fenomene periclitante,

generate în special de interesul sporit al delicvenților față de resursele naturale, ca rezultat al creșterii permanente al costului acestora.

A fost menționat că, transferul competențelor de exercitare a controlului ecologic de stat în domeniul folosirii subsolului de la Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale către Inspectoratul pentru Protecția Mediului în anul 2017, precum și perioada îndelungată de preluare efectivă a acestei atribuții, a generat lipsa intervenției organelor de mediu la încălcările din categoria abordată, pe parcursul a doi ani, fapt care a impulsionat inevitabil exploatarea frauduloasă al zăcămintelor.

A fost evidențiată problema referitoare la insuficiența specialiștilor calificați în domeniul geologiei, inclusiv, în cadrul organelor de protecție a mediului. Această problemă fiind interdependentă cu eficacitatea și calitatea investigațiilor efectuate de organele de drept, ori, concluziile specialiștilor constituie esența primordială probatorie al unei cauze penale. O altă deficiență instituțională a organelor de protecție a mediului, derivă din modificarea la 26 iulie 2018 a prevederilor Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, care în esență impun Inspectoratului pentru Protecția Mediului condiții sofisticate privind inițierea și efectuarea controalelor la agenții economici, precum și la Codul de procedură penală (introducerea art. 276¹ Cod de procedură penală), care reglementa modul de efectuare a controalelor și sesizarea organului de urmărire penală, în cazul în care sunt semne clare care justifică bănuiala rezonabilă de săvârșirea unei infracțiuni. Această ultimă modificare, grație multiplelor inadvertențe și carențe sesizate de procurori a fost abrogată la 22 august 2023.

A fost reliefat că, echivocurile existente în cadrul regulator aferent domeniului de calculare și achitare a taxei pentru extragerea mineralelor utile au acordat posibilitatea subiecților impunerii prin majorarea dolosivă a valorii pierderilor, să diminueze plățile obligatorii. Astfel, fiind evident că, un cadrul normativ învechit, incomplet și cu metodologii de calcul neactuale în raport cu daune/preț aduse mediului și prejudiciul calculat insuficient (mic) pentru persoana care se face vinovată, duce inevitabil la un dezechilibru ecologic.

A fost accentuat că, problema cu cel mai mare grad de afecțiune pentru compartimentul abordat o constituie imperfecțiunea cadrului legal general și cel special, care înregistrează multiple carențe, inclusiv conflicte de norme, care împiedică aplicarea coerentă a acestora, fiind necesară crearea unui sistem normativ și instituțional aplicabil în domeniul răspunderii de mediu care va reflecta pe deplin cuantumul prejudiciilor reale aduse mediului. Aici, a fost reiterat că, analizele efectuate de Procuratura Generală pe parcursul anilor 2018 - 2020, în contextul atribuirii competențelor de exercitare a urmăririi penale pe infracțiunile ecologice, au reliefat imperfecțiunea cadrului incriminator existent în capitolul IX din Partea Specială a Codului penal. Respectiv, întru înlăturarea lacunelor normative constatate, a fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea Capitolului IX din Partea Specială a Codului penal, scopul căreia este crearea unei baze normative clare în vederea eficientizării activităților de prevenire și combatere a infracțiunilor de mediu. La 25 iunie 2020 proiectul de lege menționat a fost remis Ministerului Justiției pentru expertizare, avizare și promovare. Deși, la elaborarea modificărilor enunțate, au fost antrenate întreg efectivul de procurori, organele de mediu, profesori universitari, organizații neguvernamentale de mediu, alți specialiști, până la etapa actuală, proiectul de lege nu este adoptat. Se consideră că, acest fapt a fost consecința integrării propunerilor respective într-un proiect care conține un număr impunător de modificări

al Codului penal și contravențional (din numărul total de 60 file, doar 14 vizează infracțiunile ecologice). În această ordine de idei, a fost statuat că, Capitolului IX din Codul penal, actualmente nu asigură realizarea principiului inevitabilității răspunderii juridice pentru orice încălcare a legislației ecologice.

Comisia parlamentară a fost informată că, în pofida celor expuse *supra*, în perioada de raport (2011 – 2022, indicată în Raportul aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 200 din 14 iulie 2022), precum și până în prezent, pe fapte din categoria abordată au fost pornite 73 cauze penale (inclusiv 7 în perioada ulterioară), din care în 11 cazuri urmărirea penală a fost finisată, fiind expediate cu rechizitoriu în instanțele de judecată competente pentru examinare, iar 38 dosare sunt la faza de urmărire penală.

Potrivit practicii analizate, pornirea urmăririi penale se dispunea conform următoarelor infracțiuni din Codul penal: art. 186 (furtul), art. 191 (delapidarea averii străine), art. 196 (cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau abuz de încredere), art. 228 (încălcarea cerințelor de protecție a subsolului), art. 241 (practicarea ilegală a activității de întreprinzător), art. 244 (evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor), art. 300 (încălcarea regulilor la efectuarea exploatărilor miniere sau a lucrărilor de construcție miniere), art. 327 (abuzul de putere sau abuzul de serviciu), art. 328 (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), art. 329 (neglijența în serviciu), art. 352 (samavolnicia).

Cele mai frecvente încălcări depistate în domeniul valorificării substanțelor minerale utile sunt:

- extragerea neautorizată a substanțelor minerale din extravilanul localităților (carierele neautorizate/stihiinice), precum și neîntreprinderea de către autoritățile publice locale a măsurilor pentru contracararea acestor fenomene negative;
- valorificarea substanțelor minerale utile de către agenții economici cu încălcarea prevederilor contractelor de folosință a subsolului, perimetrului minier, planurilor de execuție, exploatare, etc, precum și însușirea cu scop de înstrăinare a zăcămintelor minerale destinate procesului de recultivare; desfășurarea activității de exploatare minieră pe terenurile cu destinație agricolă, în lipsa excluderii temporare a acestora din circuitul agricol și fără achitarea despăgubirilor corespunzătoare de producție agricolă;
- nerecultivarea sectoarelor de teren degradate de lucrări miniere, ca rezultat solului și mediului înconjurător cauzându-se prejudicii în proporții considerabile. Conform datelor Cadastrului funciar, s-a majorat considerabil suprafața solurilor erodate, unul din factorii care influențează semnificativ acest proces, constituie nerespectarea prevederilor legale în procesul de exploatare a substanțelor minerale utile. Pierderile anuale de sol fertil de pe terenurile agricole cauzate de eroziune constituie circa 26 mln. tone;
- atribuirea ilegală de către organele administrației publice locale a perimetrelor miniere în scopul valorificării zăcămintelor larg răspândite contrar prevederilor art.8 - 11 și art. 13 alin.(2) din Codul subsolului, pentru reconstrucția drumurilor, edificarea fundamentelor stațiilor de alimentare cu combustibil, dambelor bazinelor acvatică, etc;
- reflectarea denaturată a datelor privind volumele de substanțe minerale utile extrase prezentate Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale și Serviciului Fiscal de Stat, fapt care influențează asupra corectitudinii calculării și achitării taxelor pentru extragerea substanțelor minerale utile.

În urma examinării în instanțele de judecată a cauzelor penale din categoria abordată, pe parcursul anilor 2017 - prezent, au fost pronunțate 7 sentințe de achitare, preponderent fiind invocat motivul că, fapta inculpaților nu întrunește elementele infracțiunii. Referitor la examinarea de către instanțele judecătorești a cauzelor penale din spectrul vizat, este caracteristică perioada îndelungată, cuprinsă între 5 – 7 ani în care acestea se află în gestiunea judecătorilor.

Evaluarea complexă a impedimentelor la etapa de instrumentare a cauzelor penale, în special cu referință la cele din categoria abordată, denotă că acestea derivă din următoarele aspecte:

- Complexitatea cauzelor penale instrumentate, exprimate în special de cadrul legal vast care reglementează domeniul valorificării subsolului, precum și lacunele în actele normative referitoare la calcularea prejudiciului cauzat;

- Insuficiența, iar în unele cazuri, lipsa experților sau specialiștilor care să posede suficiente cunoștințe și deprinderi speciale pentru acordarea ajutorului necesar organului de urmărire penală;

- Perioada îndelungată a efectuării expertizelor dispuse în cadrul cauzelor penale (cel puțin un an de zile). La fel, sunt efectuate o perioadă mare investigațiile financiare paralele, din cauza volumului mare de acțiuni în care este implicată la moment Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale;

- Prestația superficială a autorităților publice în calitate de parte vătămată în cauzele penale care vizează interesele statului. Sunt frecvente cazurile în care, persistă o atitudine pasivă, ori chiar tolerantă din partea acestora la faptele de fraudare a intereselor statului;

- Persistă reticențe și la compartimentul interacțiunii cu instituțiile publice abilitate cu atribuții de control;

- Practica abuzivă utilizată de partea apărării, bănuți, învinuți, precum și alte persoane privind contestarea acțiunilor sau actelor organului de urmărire penală, în scopul tergiversării urmăririi penale, fapt care condiționează redirectionarea eforturilor procurorilor la examinarea demersurilor, plângerilor și altor cereri înaintate de către aceștia. În majoritatea cazurilor, ulterior este utilizată în exces sfera controlului judiciar al procedurii prejudiciere, fapt care periclitează stabilirea adevărului și tragerii la răspundere a persoanelor vinovate.

Reprezentanții Procuraturii au accentuat că, cumulativ, toate dificultățile enunțate sunt caracteristice procesului de instrumentare a cauzelor penale denumite generic „Cariera Micăuți” (nr. 2021920009), „Cariera de Granit și Pietriș din Soroca” (nr.2021320405), precum și „Valiexchimp” (nr. 2022920002), însă urmare a unor circumstanțe obiective, până în prezent nu a fost posibil de finalizat investigarea dosarelor penale vizate.

În contextul dat, reprezentanții Procuraturii au menționat relevanța prevederilor art.212 alin.(1) din Codul de procedură penală, care stipulează că, materialele urmăririi penale nu pot fi date publicității decât cu autorizația persoanei care efectuează urmărirea penală și numai în măsura în care ea consideră că aceasta este posibil, cu respectarea prezumției nevinovăției, și ca să nu fie afectate interesele altor persoane și ale desfășurării urmăririi penale în condițiile Legii privind protecția datelor cu caracter personal.

Totodată, reprezentanții Procuraturii au statuat că furnizarea altor informații decât cele expuse supra, la etapa actuală nu este posibilă din perspectiva periclitării acțiunilor procesual penale care, se impun a fi efectuate în vederea acumulării

probatoriului în cauzele penale respective. În susținerea acestui deziderativ, s-a invocat cauza penală denumită generic „Cariera Micăuți”, în care, partea apărării în multiplele plângeri și cereri invocă aspecte care au fost făcute publice, inclusiv expunerea în Raportul Comisiei parlamentare de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.200 din 14 iulie 2022, a aspectelor confidențiale devenite cunoscute în cadrul urmăririi penale privind procedura de constatare a volumului și costului zăcămintelor minerale, inclusiv aspectul imperfecțiunii cadrului legal. Aceste constatări fiind invocate de partea apărării, au constituit temei de pronunțare de către judecătorul de instrucție a încheierii privind obligarea procurorului pe caz să dispună expertiză judiciară complexă, fapt care va duce în continuare la efectuarea urmăririi penale într-un timp îndelungat.

Subsidiar, reiterând restricțiile legale privind confidențialitatea urmăririi penale, deoarece, informația expusă supra relevă multiplele carențe și echivocuri existente în cadrul legal regulator, precum și, cu referință la legislația penală și procesul penal, care fiind expuse public pot încuraja utilizarea practicilor frauduloase de utilizare a resurselor naturale de către agenții economici și persoanele fizice, inclusiv, pericolul eminent al utilizării acestor aspecte de către persoanele cu statut procesual penal și apărătorii lor în cauzele penale instrumentate și cele aflate pe rol în instanțele de judecată, reprezentanții Procuraturii au invocat ca fiind inoportună prezentarea de către Procuratură la ședința în plen a Parlamentului a informației pe tematica abordată.

Urmare a audierii Raportului Guvernului și Raportului Procuraturii Generale, Comisia mediu, climă și tranziție verde a DECIS:

1. Se ia act de Raportul Guvernului privind elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, și se propune audierea acestuia în plenul Parlamentului;

2. Se ia act de Raportul Procuraturii Generale privind rezultatele investigațiilor efectuate conform recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului, și, ținând cont de argumentele invocate în cadrul audierilor, se apreciază ca fiind suficientă prezentarea informației respective pe platforma Comisiei parlamentare permanente;

3. Se propune plenului Parlamentului spre examinare și adoptare proiectul de hotărâre cu privire la Raportul Guvernului privind elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului (*se anexează*).

Anexă: - Raportul Guvernului – 46 file;
- Raportul Procuraturii Generale – 9 file;
- Proiectul de hotărâre – 2 file.

Valeriu MUDUC,
Președintele Comisiei